

Loshults kyrka

56.5022, 14.1146

Det sägs att när Svenskarna den 25 februari år 1568 brände Loshults och Osby socknar förstördes samtidigt den tidigaste medeltida kyrkan på platsen. En ny kyrka skall ha stått klar först i slutet av 1500-talet och det är från den tiden som de äldsta delarna av den nuvarande kyrkan kommer. Men om detta stämmer vet vi inte. Det kan vara så att den gamla medeltida kyrkan stod kvar till 1800-talet då den nuvarande eventuellt ska vara uppförd. I vart fall byggdes den äldre kyrkan då om kraftigt.

År 1800 noteras att kyrkan var tio meter bred och tjugofem meter lång, målad invändigt i rika färger, försedd med triumfbåge och södra väggen var täckt med målningar. Men kyrkan var alldeles för liten så år 1822 beslutade man att utvidga den. Vilket var helt nödvändigt då invånarantalet var över 1300 personer och kyrkan bara rymde 300. Vi vet med säkerhet att korsarmarna och sakristian byggdes i mitten av 1820-talet, efter ritningar upprättade av arkitekt Johan Abraham Wilelius.

När kyrktornet byggde i början av 1860-talet som ersättning för en klockstapel, förlängdes också kyrkan åt väster med 20 meter. Arkitekt vid detta tillfälle var vice professorn vid Konstakademien Albert Törnqvist. Kyrkan återinvigdes 1863 av biskop Johan Henrik Thomander.

I slutet av 1500-talet tillkom både predikstolen liksom det altare den är placerad över. Det är bara i ett fåtal kyrkor i landet där predikstolen är placerad på detta sätt. På predikstolen är de fyra evangelisterna avmålade och ovanför altaret ser vi Jesus och Moses.

Under det nuvarande altaret finns ett gammalt altare i gråsten som troligtvis härstammar från den tidigaste kyrkan. Man fann det vid restaureringen i början av 1950-talet, då man även påträffade många gravar under golvet. Den tidigare altartavlan nedanför predikstolen var eventuellt skapad av den skicklige och i stort självlärde härads målaren Pehr Hörberg och visade Jesus instifta nattvarden, men tavlan stals sommaren 2006. Den har inte återfunnits och är ersatt med en nutida målning.

På kyrksalens sidoväggarna finns två stora tavlor som kanske också är målade av Pehr Hörberg, föreställande Jesu död på korset samt Jesu uppståndelse från döden och graven.

Kyrkan har en äldre röd mässhake från 1785 som används än idag, vid pingst och annandag jul. En mycket ovanlig mässhake i brun färg från 1693 har funnits i kyrkans ägo, men finns idag på Kristianstad regionmuseum.

Orgelfasaden är från 1867 medan själva orgeln är en rekonstruktion utförd 2006 av Mårtenssons Orgelfabrik.

På övervåningen bakom orgeln finns en kyrkkista med tre lås. Kistan som under seklerna har byggts om till oigenkännlighet är från medeltiden.

Förr var Kristi himmelfärds dag en så kallad gångedag till Loshults kyrka, något som drog mycket folk till kyrkan från kringliggande socknar. Företeelsen är i trakten känd som Loshulta torsdag och traditionen upprätthålls fortfarande även om antalet besökare inte är fullt lika stort som förr.

På norra sidan av det vänstra korfönstret finns en madonna skapad av den Loshultsfödde men i Göteborg verksamme skulptören Arthur Johansson. Konstnären har även bland annat skapat en skulptur "Loshultsbrunnen", som står i norra änden av kyrkogården, men han har inte fullföljt arbetet innan han avled, och hans bror som också var konstnär fick avsluta arbetet. Både Arthur Johansson och hans bror ligger begravda på kyrkogården.

Mest känt är trakten kanske för den så kallade Loshultskuppen som äger rum 1676 under början av Skånska kriget, då några göingebönder tillsammans med danska ryttare lyckades överfalla och stjäla en stor del av en svensk militär penningtransport. Det är svårt att i dagens penningvärde beräkna stöldgodset, men det handlar om många miljoner kronor. Endast en liten del av bytet har återfunnits. Små fynd av plåtmynt som härstammar från kuppen hittades exempelvis 1996 i skogen utanför Älmhult.

På kyrkogården finns en gravvård över Hanna Nilsdotter och Hans Nicklasson. På baksidan berättas en historie som har anknytning till den så kallade Loshultskuppen på 1600-talet, då några göingebönder och skånska soldater stal den svenska krigskassan. Berättelsen tilldrar sig med än 100 år efter kuppen. På väg hem efter att ha drivit oxar till Stockholm för slakt vintern 1792 mötte Hans några män som hade med sig en kista. Hans blev ombedd att ta kistan till en bestämd plats och vänta där några dagar. När en tid på en eller två veckor passerat och ingen dykt upp för att hämta kistan begav sig Hans hemåt. Under denna period kom nyheten ut att kung Gustaf III hade skjutits. Underförstått antog man att pengarna skulle vara betalning till den som utförde dådet.

Väl hemma öppnades kistan som visade sig innehålla en stor summa pengar. Då ingen hörde av sig behöll Hans och Hanna pengarna. 1829 donerade de 1500 riksdaler till fattiga barns undervisning i socknen, och efter Hannas död 1856 testamenterades över 10 000 riksdaler bland annat till en magasinsfond för socknen. Enligt historien klarade sig befolkningen i Loshults socken förhållandevis väl genom 1860-talets år av svårt missväxt tack vare denna magasinsfond.

Källor:

Webb: Osby pastorat.

Bok: "50 kyrkor i nordöstra Skåne". Regionmuseet Kristianstad. ISBN 978-91-977127-7-4

Muntlig information på plats.